ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Michala Mazance a soudců JUDr. Marie Žiškové a JUDr. Josefa Baxy v právní věci žalobce V. K., proti žalované České správě sociálního zabezpečení, Křížová 25, 225 08 Praha 5, v řízení o žalobě proti rozhodnutí ze dne 31. 10. 2002,

takto:

I. Žaloba se zamítá.

II. Žalovaná se nepřiznává právo na náhradu nákladů řízení.

III. Žalobce nemá právo na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

Rozhodnutím žalované ze dne 31. 10. 2002 byla zamítnuta žádost žalobce o poskytnutí jednorázové peněžní částky podle zákona č. 172/2002 Sb., o odškodnění osob odvlečených do SSSR nebo do táborů, které SSSR zřídil v jiných státech.

Proti tomuto rozhodnutí podal žalobce podle procesních předpisů účinných do konce roku 2002 opravný prostředek, který byl předložen Vrchnímu soudu v Olomouci v prosinci 2002; tento soud již o věci samé do konce roku 2002 nerozhodl; podle přechodných ustanovení k reformě správního soudnictví byla věc předána Nejvyššímu správnímu soudu k dokončení řízení (§ 129 odst. 2 a § 132 soudního řádu správního). Nejvyšší správní soud proto poté v řízení pokračoval.

Žalobce v žádosti požadoval poskytnutí jednorázové částky za dobu od 7. 5. 1944 do 6. 12. 1944, kdy byl v zajateckém táboře v D. na Ukrajině. Žalovaná žádost zamítla s odůvodněním, že za pojem „odškodnění“ ve smyslu

zákona č. 172/2002 Sb. nelze považovat zajetí příslušníka německého W. a jeho umístění v zajateckém táboře na území tehdejšího Sovětského svazu.

Žalobce v opravném prostředku (i v přílohách žádosti) argumentoval tím, že jako občan Československa v době začátku války byl ještě nezletilý. Tzv. „Volkslistu“ podepsal jeho otec pod nátlakem a na základě toho byl žalobce povolán do W. a nasazen ve Francii. V dubnu 1943 žalobce nabyl plnoletosti, požádal o uvolnění z W. a byl proto „odvelen - odvlečen“ na východní frontu do tzv. „S.“. Zde byl zajat u Kyjeva a umístěn v zajateckém táboře ve zmíněné době, přičemž těžce pracoval v D.. V zajateckém táboře se přihlásil do československých ozbrojených sil, byl do zahraniční armády přijat a účastnil se s ní bojů (podle potvrzení Vojenského archivu v Trnavě se účastnil mj. bojů o Duklu a byl zde raněn).

Dále žalobce poukázal na to, že zákon č. 172/2002 Sb. neobsahuje výklad pojmu „odvlečení“ a tvrdí, že ustanovení § 1 tohoto zákona se vztahuje i na něj.

Žalovaná navrhla žalobu zamítnout a v detailním vyjádření se postavila na stanovisko, že smyslem zákona č. 172/2002 Sb. nebylo poskytnout jednorázové částky válečným zajatcům německé branné moci, kteří byli na území bývalého SSSR zajati při bojových operacích nebo v souvislosti s nimi a umístěni v zajateckých táborech. To dokládala rozsáhlou citací z důvodové zprávy k zákonu.

S tímto stanoviskem žalované se ztotožnil i soud; lze na něj proto odkázat. Smyslem zákona č. 172/2002 Sb. bylo poskytnout jednorázovou peněžní částku osobám, na kterých se provinil bývalý československý režim tím, že jim neposkytl ochranu před zvůlí sovětské moci (kontrarozvědky), která svévolně a v rozporu s právními předpisy Československa zatýkala a deportovala československé občany za činnost, ve které byl spatřován rozpor se zájmy Sovětského svazu; nešlo však o činnost, jejímž předmětem by byly válečné operace německé branné moci v době II. světové války, resp. bojová činnost německých vojáků. Zpravidla takto byli odvlečeni bývalí ruští emigranti, kteří získali čs. občanství. Mnozí z nich tu vystudovali, úspěšně se integrovali do života společnosti a založili tu smíšené rodiny. Mezi odvlečenými byli ale také lidé, kteří neměli žádný osobní vztah k Rusku - čs. občané české národnosti. Byli to představitelé různých konzervativně liberálních proudů československého meziválečného politického života, zejména na venkově (agrárníci), českoslovenští legionáři, kteří se po 1. sv. válce vraceli přes Rusko a zasáhli tam do vývoje událostí, bývalí vězni nacistických koncentračních táborů.

Dovolává-li se žalobce toho, že pojem „odvlečení“ není zákonem blíže vymezen, lze tomu sice přisvědčit, ale žalobce pro sebe z toho nemůže vytěžit

příznivější rozhodnutí. Ve shodě s žalovanou i soud vykládá pojem „odvlečení“ jako násilné protiprávní přinucení osoby opustit svou vlast nebo určité území. Žalobce však musel nastoupit službu v německých ozbrojených silách v důsledku německého vojenského zákonodárství a v důsledku téhož zákonodárství a působením německé moci byl později převelen (lze připustit, že se tak stalo za trest pro jeho odpor proti Němcům) do trestného útvaru, operujícího na východní frontě. Pokud zde ale padl do zajetí sovětského vojska a byl umístěn v zajateckém táboře (přestože jeho režim mohl být a zřejmě také byl podobný režimu tábora nucených prací), nelze takovou událost považovat za odvlečení, ale za důsledek uplatnění předpisů mezinárodního válečného práva.

Proto se Nejvyšší správní soud neztotožnil s názorem, že by žalovaná vyložila zákon nesprávně a svým rozhodnutím jej porušila. Žalobu proto posoudil jako nedůvodnou a zamítl ji (§ 78 odst. 7 soudního řádu správního).

Při rozhodování o náhradě nákladů řízení vyšel soud z toho, že žalobce neměl ve věci úspěch a nemá proto právo na náhradu nákladů řízení; žalované podle obsahu spisu náklady řízení nevzešly a ani je neuplatňovala. Proto soud dále vyslovil, že žalované se právo na náhradu nákladů nepřiznává.

Poučení: Proti tomuto rozhodnutí nejsou opravné prostředky přípustné.

V Brně 29. srpna 2003

JUDr. Michal Mazanec
předseda senátu